

Nr 173.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Örebro stad.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 20 mars 1928 dagtecknad proposition (nr 237), vilken till förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att godkänna i berörda statsrådsprotokoll omförmälda, den 17 och den 25 maj 1927 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Örebro stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse, dock med av t. f. departementschefen angiven jämkning i avfattningen av § 6.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokoll.

t. f. Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll inledningsvis anfört följande.

»Genom brev den 10 september 1903 förordnade Kungl. Maj:t, att Svea trängkår skulle förläggas till Örebro, så snart kasernetablissemang för kåren blivit där uppfört, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i överensstämmelse med ett av stadsfullmäktige i Örebro avgivet anbud sluta avtal med staden om upplåtelse av mark m. m. för nämnda etablissemang. Mellan fortifikationsdepartementet och staden slöts i anledning härav ett den 9 och den 23 december 1903 dagtecknat avtal i ämnet, vilket torde få fogas såsom bilaga (Bil. B) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende. I avseende å innehållet av detta avtal hänvisas till nämnda bilaga. Beträffande den under punkten 2 i avtalet omförmälda plats för anläggande av badinrättning, vilken staden utan ersättning och med full äganderätt skulle avstå till kronan, finnes upprättad en särskild upplåtelsehandling av den 17 september 1908, enligt vilken staden för detta ändamål överlätit till kronan ett invid Svartån beläget område om 5.40 ar.

Vidare förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 19 oktober 1906, att Livregementets grenadjärer skulle förläggas till Örebro. Härjämte bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i enlighet med ett av staden avgivet anbud sluta avtal med staden angående upplåtelse av mark till plats för kasernetablissemang och övningsfält åt regementet. Det i anledning härav mellan fortifikationsdepartementet och staden ingångna kontraktet, som är dagtecknat den 10 april och den 22 maj 1907, torde få fogas såsom bilaga (Bil. C) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

I anledning av denna regementsförläggning hava sedermera mellan kronan och staden upprättats dels ett kontrakt av den 6 juli och den 2 oktober 1909 angående framdragande av en gata till Lillån, dels ett kontrakt av den 27 januari 1916 om framdragande av en spillvattenledning.

Sedan i samband med försvarsväsendets omorganisation beslut fattats om att Svea trängkår skulle förläggas till Linköping, har kasernkommittén i skrivelse den 9 juli 1927 framlagt förslag angående omändring av det till följd av nämnda beslut ledigblivande trängkårs-etablissemanget i Örebro till en sinnessjukanstalt. Beträffande den närmare innebörden av detta förslag hänvisar jag till vad chefen för socialdepartementet förut denna dag därutinnan till statsrådsprotokollet anfört vid anmälan av frågan om avlåtande till riksdagen av proposition (nr 165) i ämnet. Planen på en dylik disposition av etablissemanget sammanhänger med frågan om avvägbringandet av en uppgörelse med Örebro stad i anledning av trängkårsförlägningens upphörande. Förhandlingar i sistnämnda syfte hava förts mellan kasernkommittén och staden, och har därvid jämväl frågan om beredande av kompensation åt staden på grund därav, att Livregementets grenadjärer enligt härordningsbeslutet erhållit minskad personalstyrka, varit föremål för övervägande. Dessa förhandlingar, för vilka kommittén redogjort i oförmälda skrivelse den 9 juli 1927, hava lett till avslutandet av en den 17 och den 25 maj 1927 dagtecknad preliminär överenskommelse, vilken torde få såsom bilaga (Bil. A) fogas vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende. Kommittén har hemställt, att, därest kasernetablissemangets utnyttjande för det föreslagna nya ändamålet vunnit godkännande, ifrågasvarande överenskommelse måtte bliva föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.»

Sedan t. f. departementschefen härefter redogjort för den av kasernkommittén verkställda utredningen och oförmälda förslag till överenskommelse ävensom myndigheternas yttranden i ärendet, har t. f. departementschefen för egen del anfört följande.

»Genomförandet av 1925 års härordningsbeslut har, såsom av det anförda framgår, för Örebro stads vidkommande haft till följd, att Svea trängkårs förläggning till staden upphört samt att Livregementets grenadjärers personalstyrka reducerats. Det i anledning härav uppgjorda förslaget till överenskommelse mellan kronan och staden — vilket förslag grundats på den förutsättningen, att det ledigblivna trängkårs-etablissemanget skall omändras till en sinnessjukanstalt med viss beläggningsmöjlighet — har av mig underkastats granskning i samråd med chefen för socialdepartementet.

Den föreslagna överenskommelsen innebär, att staden jämlikt bestämmelserna i punkt 3 av 1903 års avtal utan vederlag med äganderätt återfår ett område, innehållande omkring 11 hektar, av den genom detta avtal till kronan upplåtna lägenheten Ovningsfältet nr 1 ävensom det område, som av staden överlåtits till kronan för anläggande av en badinrättning för trängkåren. Vidare upplåter kronan, med bibehållen äganderätt, utan vederlag till Örebro stad vissa smärre markområden, tillhörande det av Livregementets grenadjärer disponerade övningsfältet, att av staden utnyttjas för breddning och uträtning av vissa vägar m. m., varjämte staden utan ersättning med äganderätt erhåller trängkårens exercisbyggnad med därtill hörande fast inredning. Vad sålunda föreslagits har jag funnit mig kunna biträda.

Vidkommande övriga bestämmelser i överenskommelsen, reglera dessa huvudsakligen förhållanden, som äga samband med den framtida dispositionen av trängkårs-etablissemanget. Vad överenskommelsen härutinnan inne-

håller har icke givit chefen för socialdepartementet anledning till någon annan erinran än att av skäl, som av honom förut denna dag till statsrådsprotokollet angivits, det i § 6 i överenskommelsen förekommade ordet »sinnessjukanstalt» bör utbytas mot orden »anstalt för sinnessjuka eller sinnesslöa, som äro i behov av vård å slutan stalt». Dessutom vill jag erinra, att det framlagda förslaget till dylik anstalt omfattar inrättandet av 360 vårdplatser. Detta förhållande läser emellertid icke påkalla ändring i ordalydelsen av § 6.

Vidare vill jag framhålla, att bestämmelserna i § 7 att det för anstalten avsedda markområdet under vissa förutsättningar skall återgå till staden uppenbarligen icke innebära, att de därå uppförda byggnaderna skulle tillfalla staden.

Överenskommelsen synes mig alltså vara av beskaffenhet att kunna — med nyssnämnda jämkning i § 6 — av kronan godtagas. Vad angår de i ärendet hörda myndigheternas erinran i avseende å markupplåtelsen för breddning av Venavägen, får jag framhålla, att därest till följd av breddningen flyttning av staketet kring infanteriregementets kasernområde måste ifrågakomma, uppgörelse angående staketets ändrade sträckning torde kunna antagas bliva på ett för de intresserade parterna tillfredsställande sätt träffad vid de förhandlingar de lokala myndigheterna emellan, som för överenskommelsens genomförande i här avsedd del komma att äga rum.

Jag erinrar i detta sammanhang om att, enligt vad chefen för socialdepartementet förut denna dag föreslagit, trängkärsetablissemang — med undantag av exercisbyggnaden — tillika med de markområden, som jämlikt överenskommelsen skola bibehållas i kronans ägo, från och med den 1 juli 1928 avses att överföras från försvarsväsendet.»

Kasernkommitténs avtalsförslag är såsom bilaga fogat vid detta utlåtande.

Utskottet, som denna dag avgivit särskilt utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 165 framlagda förslag angående anslag till hospitalsbyggnader m. m. och därvid i allt väsentligt tillstyrkt nämnda förslag i avseende å anordnande av en vårdanstalt i Svea trängkårs förutvarande kasernetablissemang i Örebro, har icke funnit anledning till erinran mot det i förevarande proposition upptagna avtalsförslaget. Utskottet har dock ansett sig böra föreslå, att viss frihet lämnas Kungl. Maj:t att företaga erforderliga jämkningar i förslaget.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet hemställer,

att riksdagen må godkänna den av t. f. chefen för försvarsdepartementet i statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 20 mars 1928 omförmälda, den 17 och den 25 maj 1927 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Örebro stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse, dock med av t. f. departementschefen angiven jämkning i avfattningen av § 6 samt med de jämkningar i övrigt, som kunna befinnas erforderliga.

Stockholm den 24 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Överenskommelse

mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Örebro stad.

Med anledning av 1925 års riksdags beslut att Svea trängkårs förläggning till Örebro skall upphöra ävensom att Livregementets grenadjärer skall erhålla minskad personalstyrka, träffas härmed mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, samt Örebro stad, å andra sidan, följande överenskommelse:

§ 1.

Staden förklarar, att följande i Örebro stad belägna jordområden, vilka genom ett mellan kronan och staden den 9 och den 23 december 1903 upprättat skriftligt avtal utan ersättning upplåtits till kronan för Svea trängkårs räkning, alltjämt skola med full äganderätt tillhöra kronan, att användas för det i § 6 angivna ändamål, nämligen:

- a) 86 ar, utgörande jordägorna nr 408, 410, 411, 412, 413 och 415 samt delar av ägorna nr 416, 417 och 418;
- b) 11 ar av ägan nr 414;
- c) 24,87 ar av ägan nr 419;
- d) 20 ar av ägan nr 420;
- e) 9,30 ar av ägan nr 421;
- f) 203,19 ar av ägan nr 422;
- g) 82 ar av ägan nr 423;
- h) 35 ar av ägan nr 424; samt
- i) 10,64 ar av ägan nr 409.

A ifrågavarande jordområden, i areal innehållande tillhoppa 4,82 hektar, har kronan vid rådstuvurätten i Örebro erhållit lagfart, å de under a)–h) angivna den 20 februari 1905 och å det under i) upptagna den 31 mars 1913.

§ 2.

Staden förklarar, att av det jordområde, som staden enligt 1903 års avtal utan ersättning ytterligare upplåtit till kronan för trängkårens räkning, utgörande lägenheten Övningsfältet Nr 1 om 15,935 hektar, avsondrad från 1 mantal Mark Nr 1 inom Långbro socken, och varå kronan den 11 december 1907 vid Glanshammars och Örebro häradsrätt erhållit lagfart, skall den östra delen, gränsande intill de i § 1 upptagna jordområdena, närmare utvisad å härvid fogad skiss och i areal innehållande omkring 4,70 hektar, alltjämt med full äganderätt tillhöra kronan att användas för det i § 6 angivna ändamål.

Återstående del av lägenheten Övningsfältet Nr 1 skall kronan utan ersättning med äganderätt återställa till staden.

§ 3.

Kronan skall utan ersättning med äganderätt till staden återställa det område om 5.40 ar eller 3.5 kappland av jordägan Nr 616 Älvtomtalyckan å Örebro stads norra ägoområde, vilket område enligt 1903 års avtal och upplåtelsehandling den 17 september 1908 för anläggande av en badinrättning av staden upplåtits till kronan och varå kronan den 16 januari 1911 vid rådstuvurätten i Örebro erhållit lagfart.

§ 4.

Kronan skall vidare utan vederlag till staden upplåta följande markområden, hörande till det av Livregementets grenadjärer disponerade övningsfältet, nämligen

- 1) För breddning av Venavägen
 - a) mellan Höglundagatan och Norrbygatan 75,5 kvadratmeter av 1 mantal Rynninge Nr 2 Litt. B i Långbro socken;
 - b) öster om kvarter 136, Viskan, 25 kvadratmeter av 1 mantal Rynninge Nr 2 Litt. B i Långbro socken samt 1 690 kvadratmeter av skogsmarken Kränglan.
- 2) För breddning och rätning av Hjortstorpsvägen till 18 meter samt för upplagsplatser m. m.

av ägan 691	700 kvm.
av ägan 692	60 »
av ägan 26 Norra Bäcketorp	560 »
av ägan Hagalund	1,180 »
av ägan Katrineberg	60 »
av skogsmarken Kränglan	18,940 »
	21,500 kvm.

- 3) För anläggande av en 12 meter bred förbindelseväg mellan Glanshammars- och Hjortstorpsvägarna

av skogsmarken Kränglan 1,380 kvm.

Dessa upplåtelser gälla, så länge områdena användas för avsett ändamål. Staden är icke förpliktad att utföra dessa vägarbeten förrän och i annan mån än staden finner lämpligt.

Alla kostnader, som bliva förenade med markområdenas anordnande för ovan angivna ändamål, skola bestridas av staden.

§ 5.

De i § 2 stycket 2 och § 3 omnämnda jordområdena skola av staden tillträdas den 1 juli 1928 i då befintligt skick. Särskild avhandling skall, sedan erforderliga lantmäteriförrättningar för avstyckning av det i § 2 stycket 2 angivna område blivit verkställda, upprättas mellan kronan och staden angående fastigheternas överlåtande till staden. Kostnaderna för avstyckning och lagfart bestridas av kronan.

De i § 4 omnämnda markområdena få av staden tillträdas i den mån staden finner sig behöva taga desamma i anspråk för avsedda ändamål, dock icke före den 1 juli 1928.

§ 6.

I det etablissement, som finnes uppfört å de i §§ 1 och 2 omnämnda fastigheter, skall efter det erforderliga ombyggnader blivit verkställda inredas en sinnessjukanstalt med plats för omkring 300 patienter.

§ 7.

Kronan förbinder sig att — därest och när de enligt §§ 1 och 2 till kronan upplåtna områdena icke längre komma att användas för det ändamål och i den omfattning, varom i § 6 förmåles — till staden, utan kostnad för densamma, återställa den upplåtta marken.

§ 8.

Staden förbinder sig att tillhandahålla den institution, som kommer att inrymmas i trängkårens nuvarande kasernetablissemment, vatten och elektrisk ström till samma priser, som gälla eller framdeles kunna bli va gällande för andra avnämare inom staden av lika stor kvantitet vatten eller elektrisk ström.

§ 9.

Kronan förbinder sig att, därest ifrågavarande etablissemment icke före den 1 juli 1931 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från nämnda dag till dess så skett till staden utgiva årlig ersättning, under tiden 1 juli 1931—30 juni 1934 med belopp, räknat efter 7,500 kronor för helt kalenderår, samt för tiden därefter med belopp, räknat efter 15,000 kronor för helt kalenderår.

§ 10.

Därest kronan för den nya anstaltens räkning kommer att anordna bostadslägenheter genom nybyggnad, förbinder sig kronan att, i den mån detta ur byggnadsteknisk synpunkt kan ske, anordna dessa byggnader så, att de bli va förlagda inom stadens område.

§ 11.

Den kronan genom punkt 5 i ovannämnda skriftliga avtal av den 9 och den 23 december 1903 medgivna rätt att nedlägga och för all framtid bibehålla järnvägsspår upphör härmed att gälla.

§ 12.

Av de byggnader, som finnas uppförda å de i § 1 omförmälda jordområden, skall, därest staden så önskar, den å situationsplanen över Svea trängkårs kasernområde med VI betecknade exercisbyggnaden jämte därtill hörande fast inredning (ribbstolar m. m.) utan ersättning med äganderätt överlämnas till staden för att uppföras å annan plats i och för användande för gymnastik- och idrottsändamål.

Om staden vill begagna sig av nu medgivna rätt, skall bortflyttningen ske utan någon som helst kostnad för kronan, men må flyttningen icke äga rum före den 1 juli 1931, därest icke vederbörande statliga myndigheter finna sig kunna medgiva, att byggnaden bortflyttas vid tidigare tidpunkt.

Besked, huruvida staden önskar begagna sig av nu medgivna rätt, skall av staden lämnas till vederbörande statliga myndighet senast den 1 juli 1930.

Av denna överenskommelse äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Örebro stad det andra exemplaret.
Stockholm den 25 maj 1927.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

Nils Berlin.